

78. L. 72.

NAVUK
OD
MORVEH VUREDNOZTI,
Y
SZVILNEH KUKCEV
HRANYENYA
ZA
NARODNE SHKOLE VAN DAN
OD OPATA
LUDVIGA MITTERPACHERA.

VU BUDIMU
PRITIZKANO VU KRALYEVZKE MUDRO.
ZKUPCHINE PRITIZKALNICI 1823.

N A V U K

O D

MORVEH VUREDNOZTI, Y SZVILNEH
KUKCEV HRANYENYA ZA NARODNE
SHKOLE.

1.

Zmed oztaleh polyzkoga Puka Posz-
lov najlehkshi, y najhasznoviteshi je
Szvilu prezkerbeti, kajti prez velike
Muke, y Trudjenja telesznoga gingavi
Lyudi, josche y izta Deca to obna-
shati, chéz maio Tijednov, ter izraven
vu onomu Vremenu, vu kojemu po-
lyzkoga Dela ne, dokonchati mogu,
y kajti od tud prez velikoga Trudjenja
dozta Penez vu Hisu prihaja. Odtud
nekojem Orszagom Bogactvo razte, vu

kojeh vszaki zkorom Ztanovnik Szvilu prezkerbeti tersziszé, ter tak vszaki, y szlednyi kulikojegoder ima, pri tomu Haszen szvoju zpoznaju. Moralbi polyzki Tesak za szvojega Imetka Povekshavanye zevszem szega malo zkerbetiszé, akobi on za nemar dersal takovo Penez Zaszlusenyé, koje nyegova josche gingava Deca zadobiti moguchaszu.

2.

Ztvari, to je to Sivinchice, iz kojeh Szvila dobivasze, med zpol nochneh metepulyneh Kukcev brojimo. Ove iz Jaichec pri naravzkoi, ali pomochljivoj Topline Kukcem zpodobne zlegusze, pri zdravomu, vlagodno toplomu Zraku, y dobroj Hrane razteju, doklam med tem toga szvoju Kosicu chetirikrat szleku kruto hitro chez 5. ili 6. Tijednov, negdar takaj josche predi podpunom velike poztaju; za tem predeju iz kruto tenkeh, mehkeh, ter szvetleh iz laztovitoga Tela zpuscheneh Konchecev Hisicu na Zpodobu Jaica okruglu, vu kojoi cele zaperte zadnyikrat Kosicu szleku, pak zadnich

vu krelutne Metepulye premeniusze, koji tverdu szvoje Hisice Ztenu probi-
 juch oprozti usze, ter vech prez vsza-
 ke Hrane naberzom Jaicheca zlegava-
 ju, pak pogiblyu. Trudenye, koje
 Chlovek pri nyihovomu Hranenyu,
 y Dvorjenyu imal je dareslivo one iz-
 platiju z-Szvilum, koje Vnosina, Ten-
 kocha, Jakozt, y Szvetlozt od dobro-
 ga Zraka, vlagodne Topline, a osze-
 bujno vnoge, y dobre Fele Hrane cha-
 katisze ima.

3.

Szvilni Kukci hraniusze liztor z-Du-
 dovine, to je to Dreva Morve Litz-
 jem, kojega dve Fele nam znaneszu;
 Jedna zbog szvojega merkazto-cher-
 lenkazitoga, y bolye chernkazitoga Sza-
 da *Cherno*, druga pak Fela zbog be-
 loga Szada *Belo* Morve Drevo imenu-
 jesze. Obedvoje Fele Litzje Kukci je-
 du, vendar nemaimsze od cherne Mor-
 ve Litzje davati, zvan liztor vu veli-
 koj Potreboche, kajti odtud Szvila de-
 bela, y oshtra poztaje. Vszigdar an-
 da bele nekuliko *divje*, to je to tako-
 ve, koje izraven iz Szemena zraszle-
 szu, nekuliko *vceplyene* Morve, za

dobru Szvilu zadobiti, dersatisze moraju. Litztje divje Morve je Kukcem, doklam tretji, ili cheterikrat Kosicu neszleku, za tem pak vceplyene Dudovine vnogo hasznoviteshe, kajtiboje vekshe, jakshe, y naszitliveshe; moreju vendar Kukci z-Litztjem divje Morve takaj hasznovito odhranyeni biti. Pred vszemszega anda vszigdar Morve szaditi, y na nye Pazku imati potrebno bude, pak za tem zkerbetisze, kak Szvilu zadobiti je mochi, kaj onda ztoperv pochinyati valya, kada vre ztanovite Ztarozti, y dobre Fele Dudovine dozta nahajasze.

PERVO ODDELENYE.

Od Morveh Szadenya, y Vurednozt.

4.

Dudovine, iliti Morveh Szadenye, y Vurednozt na tri zpoda ztojeche Dele razlositisze more: 1) Na Szadenye Dudovine iz Szemena; 2) Na Priszadenye zraszleh vre Mladic vu priszadnu Shkolu, y nyihovo onde Dvorjenye; 3) Na nyihovo Priszadenye, y Dvor-

jenye vu proztomu Meztu. Koja vu ovomu pervomu Oddelenyu od Dudovine Szadenya vuchiusze, iz drechne Knige vzetaszu, koju Gozpod. Josef Blaskovich vu Pesti 1802. stampati dal je pod Nadpiszom: Vollständiger Unterricht über die vortheilhafteste und leichteste Art des Seidenbaumwesens. Erste Abtheilung von der Maulberbaumzucht.

Od Szadenya Dudovine iz Szemena,

5.

Kak dobivazse dobro Dudovine Szeme?

Morve one liztor hasznoviteszu, koje iz Szemena vun razteju. Za dobro Szeme zadobiti vzemi od ztaroga, zdravoga, vceplyenoga, na proztomu ztojechega, y ono Leto neopuchenoga Dreva Szada, koije najzreleshi, to jezt, koji szam od szebe, ili akosze Drevo zevszemszega lehko ztresze, na zpod prezterti Vilahen opadne, deniga vu chiztu Poszudu, zdruzgajga med Rukami, pak na chizti zverhu druge Poszude prezterti platneni Cunyek vsze

zesziplyi, chez to Szok preceditisze hoche. Kaj na Cundre oztane, szopli-vo, y z-Kosicami Morve Szada smeshano Szeme je, koje z-frishkum Vodum chez Cedilo vechkrat prilevanom, y pak odcedjenom teda chizto pozta-ne, kada vre Voda zkup z-Szemenom vu podlosenu Poszudu biztra tekla bude. Zgora na Vode plivajuche prazno Zernye odhiti, Vodu polehko odcedi, odzpod leseche Zernye zkupi; na Zraku vu hladnomu Meztu po Dezki za Szushenye preztri; vechkrat preme-shaj, pak, kadasze vre celokupno zesushy, vu odpertoj Poszude na szu-hom, niti verlo toplomu, niti prevech znimnomu, vechkrat vendar preve-trenomu Meztu zachuvaj.

6.

Kakovoga Kotara Morve potrebuju?

Morve razteju vu vszakomu Kotaru, y na vszakoj Zemlje, ali vendar ne vszigde za Szvilu hasznovito. Na tuztoj, ili vujkoj Zemlye dobivaju one vnogo, y josche k-tomu szochnoga Litztja, na mershavoj razte chverzto,

y menyshe Litztje; iz ovoga vendar predeju Kukci tenku, jaku, y szvetla ztu, iz onoga pak debelu, y oshtu Szvilu. Opchenzki Morvam od nyihovoga Pochetka do najzadnye Ztarozti izraven takova Zemlya je najbolysha, kakova iztomu Terszju, vu proztomu najmre, szunchaztomu, bresnatomu viszokomu Meztu lesecha.

7.

Kadasze mora Szeme Morve szejati?

Vreme Morve Szeme szejati, jeszu pervi topli protuletni Dnevi, kada vre nikaj Mraza bojatisze ne.

Kak Zemlja za Szejanye pripravlyasze?

Zemlya za Szejanye odluchena morasze vu presheztno jeszenzko Doba prekopati, od vszega Korenya ochiztiti, poralyati, y tak chez Zimu puztiti, da nyu Zrak, Mraz, y Vuhkocha probije. Vu Szejanya Vremenu najsze ovak pripravlyeni Falat Zemlye na $3\frac{1}{2}$ Cepelisha shiroke, 2. Cepelisha na daleko razdelyene Szolge razredi, za tem po iztemi Szlogmi tri jeden Ce-

pelish na daleko razredyene dva Paľca gluboke Brazde z-vertlarzkum Snorum primerno osznuju.

Kako Szeme szejesz?

Vu te izte Brazde naj Szeme raztepesze; za tem Brazde z-onum iztum iz nyih zkopanom Zemlyum zpuniuszé, lehko pretizkaj nye, y kak on Chasz, tak potlam takaj vszaki Den, doklam Zaszad neznikne, z-tekuchom, vishe Dnevov vendar na proztomu Zraku prevetronom Vodum zalevaj. Dabi Szeme, koje verlo drobno je, prek guzto vu Brazdah nelesalo, morasze predi z-drobnem Pezkom zmeshati, y tak poszejati. Nekoji namakaju Szeme pred Szejanyem vu chiztoj Vode chez 24. ili 28. Vur; drugi zmeshaju nye z-mokrem Pezkom, y tak 8. ili 10. Dnevov lesati puztiju. Kak z-jednem, tak drugem Nachinom poztaje ono zpodobneshe, da bersje zniknuti more.

Kaj potrebno je delati, da Szeme bersje znikne?

Selishli, da y Szeme kak bersejshe znikne, y Morve hitreshe narazteju, teda ovak poszluvati morash: Prezre-

loga Morve Szada vu chiztoj Poszude z-Biztrum predi na Szuncu prevetrenom primerno dolejanom Vodum zmeshanoga med Rukami, ali z-Nogami zmosgyi, da kakti Kvaszec poztane, ter tak zkisznuti puzti. Potlam Vodu odcedi, trikrat tuliko drobnoga Pezka Kvaszcu pridaj, y zmeshaj; od kojega z-Trezkanicum tuliko vzemi, da okolu 8. 10. ili 12. Szemena Zernchecev na jedenkrat zahitish, vu gotove Brazde jeden Pedeny na daleko raztepi, nekaj malo vsze Zemlyum, odzgor pak z-ztarem konyzkem, ili ovchjem Gnojem prekri, ali nigdar vendar od pol Palca visheshe, k-tomu josche Szloge szunchenim Dnevom vu jutro, y vecher zalevaj. Chez 8. Dnevov budu Zaszadi zniknuli, y odmah pervoga Leta Pedeny vizzoki zraszli. Ako kaj od Kvaszca oztane, to vu biztroj Vode dobro zperi, na proztomu Zraku zeszushi, y vu Saklincu na preveteronomu Meztu za dojduche Leto zachuvaj. Ov izti Nachin je, kojega vezdashnyi szvilni Inspektor vu ztaromu Budimu szrechno, y hasznovito zpotreblyiva.

*Kak Zaszadi vu Szejanya Shkole vred-
jujusze?*

Kadaszu vre Mladice, iliti Cepci zniknuli, onda chez dva Leta, za koja vu Narodnyenya szvojega Meztu ozta-
viusze, nikakovoga drugoga Dvorje-
nyenya nepotrebuju, zvan 1) da vechkrat plevlyeni od vszakojachkoga Drachja chizti dersiusze; kaj po izraven zbog toga prozto puschenima Ztezami le-
ko, y prez Mladic Shkode dokonchati je mochi; 2) da zmed Mladic Zemlya negda ter negda prekaplyesze; 3) da-
sze izte Mladice pri verlo dugoterpe-
choj Szushe chazkom zalevaju.

Mladice szuprot zimzkomu Mrazu ne potrebno chuvati, ar zdravesha, y jaksha Drevja zrazteju, ako izperv od Mladozti oshtromu, y zimlyemu Zra-
ku privuchiusze.

Od Priszadenya Mladic vu Drevja Shkolu, y nyihovoga Dvorjenya.

9.

*Kada Mladice vu Drevja Shkolu priszadya-
jusze?*

Kada vre Mladice dva Leta ztare-
szu, onda moraju vu ne dalko lesechu
Drevja Shkolu ili jeszenzko Doba, ka-
daje vsze Litzje znyih vre popadalo, ili
josh bolyshe protuletno Vreme, predi
najmre. kak siveti pochinyaju, biti
priszadyene. Kotar, y Fela Zemlye
za Drevja Shkolu zebratisze ima, kak
zgora vu §. 6. vre povedano je.

*Kak Zemlya za Priszadenya Shkolu
vredyujesze?*

Akoje Zemlya pred tem toga za-
pushtena bila, takova morasze jeden,
ili dvakrat preorati, dasze Drachje
izkoreni. Vzigdar pol Leta pred Pre-
szadenyem najsze tuliko jednako osz-
nuvaneh 3. Cepelisha na daleko 2. Ce-
pelisha shirokeh, y poldrug Cepelish
glubokeh Jamic zkopa, kuliko Mladic
za Priszadyenye ima; odzgor zkopana
Zemlya oszeb, a zpoda zkopana oszeb

poleg Jamic najsze polosi, y tak vsze do Vremena Priszadyenya odkriveno pushti.

Kak Mladice vu Drevja Shkolu priszadivajusze?

Kada vre za Priszadenye Vreme prihaja, onda, kaj moguchneshe lepim Dnevom, z-Motikum Mladice pazlyivo iz Szlogov zkopaj, nigdar vendar vishe, nego odmah priszaditi moresh, kajti drugach pretenke Silice, koje izraven glavni za Mladice odhraniti Kotrigi jeszu, na proztomu Zraku verlo hitro poszehnu. Za tem Jamu do Polovice z-onum Zemlyum, koja je zgora zkopana, zpuni; Kocena izraven vu Glublyinu raztuchega najpreddi do 2. Palca preszeci, ztranzke pak Korene, kojibi morebiti pri Zkapanyu bili vraseni, do zdravoga Kotriga, kak takaj vsze szuhe Sile, y pretenke Silice obresi; Zvan toga po Zteblu, akobi vu protuletnom Vremenu priszadyival, vsze ztranzko Szversische okleshtri; akobi pak vu jeszenzko Doba priszadyival, teda nikaj do Protuletja kleshtriti ne potrebno. Na ov Nachin ochischene Mladice imaju 3.

Cepelisha na daleko vu Polovicum
 zpunyene Brazde zaszaditsze, ne ven-
 dar glublye, kak predi vu pervnyemu
 Meztu bileszu; Korenyice po Redku
 razshiri, zgora z-mehkum Zemlyum
 posziplyi, y z-Rukami na Korenye
 preztikaj, da nikaj Shupline neoztane;
 Zadnich Jamu z-drugum Zemlyum po
 malko zpuni, z-Nogami zgazi, y na
 Zraku ztojechom Vodum odmah zalej,
 y to on Chaz liztor, kaj ti Drevja ne-
 morajusze nigdar navadno k-Zaleva-
 nyu privuchati. Josche jedno ovde
 zpominam, da Mladice poleg szvojega
 Naraztja razdelyene budu, to je to,
 Mladice jednake velikoche najsze vu
 jednake Jamice zkup zaszadiju.

10.

*Kak Mladice perva dva Leta vu Drevja
 Shkole zdersavajusze?*

Priszadyene Mladice ne potrebno
 chez dva cela Leta nikaj obrezavati.
 Liztor Cheshliga najsze ochischava, y
 konchemar trikrat chez Leto Zemlya
 okaplye; ali ne verlo keszno vu Je-
 szeni, dabi morehiti zimzki Mraz izto-
 mu tija Korenyu nenashkodil.

Kak tretje Leto?

Tretjega Leta v Meszecu Szushcu, poklamkak Zemlya vre prekopana je, vszakoga Drevca Ztebla najsze tija zpoda pri Kraju odreseju, oztali Penycheci z-Zemlyum prekriu, y poleg vszakoga Palichica 3. Palce na daleko zapikne, dasze videti moreju. Nekoji odresu Zteblo do 1. ili 2. Pupka, drugi pak vsza Ztebla, kojaszu dobro zraszla, tak oztaviju, ter liztor gingava odresuju. Najszegurneshe bude, ako z-vszemi prez Razluchnozti jednako baratasze, y vsza tija do Zemlye odrezavajusze. Chez malo Vreme 3. ili 4. Shibchice vukazalesze budu, zmed kojeh vu Prichetku Ivanschaka najleshe, y najkrepkeshe zberi, da iz nyih Zteblo odhraniti moresh; druge najsze tija pri Zemlye odreseju. Kajti anda iz oztavlyene Shibchice Zteblo dreveno narazti mora, zbog toga nemajusze nikakove ztranzke Mladice na nyoj puztiti, nego josche mlade morajusze z-Rukum odtergavati. Shibka ona josche izto Leto veksha od 5. Cepelishev naraszla bude.

Kak cheterto Leto?

Cheterto Leto pazitisze ima, dasze Morve vu Korunu szlikuvati mogu, zbog chesza morasze pachiti, da Drevja vu Viszinu nerazteju. Kojega Zroka radi preszeci vsze, kajgoder na Zteblah prek 5. Cepelishev zraszlo je, y tak prichakaj, doklam vu Okrug pri odszechenomu Penyu Szversje izterja. Meszeca Ivanschaka prigledi, pak ono Szversje, koje vun zterjalo je, odszeci, zvan liztor 3. Szversi, koje Korunu szlikuvati moraju. Za tem toga potrebno bude vszako Protuletje Drevja nagledeti, guzte, ili vu Korunu razteche Szversi, kak takaj na Szversju morebiti pozeble Verhunce odszechi. Zemlya imasze chez Leto 3. krat prekopati, y od vszakojachkoga Drachja ochischavati.

Od Morveh vu odpertomu Meztu priszadenya, y nyihovoga onde dvorjenya.

13.

Ve zda vre je Vreme, vu kojemu Morve na ona Mezta priszadena biti imaju, gde odszehdob vszigdar ozta-neju.

Kakovoga Kotara Morve vu odperteh Mezteh potrebuju?

Za vszigdashnye Ztanye ne vszako Mezto dobro. Morve nemaju na mokroj Zemlye, ili vu pleszniveh Dolicah, niti pri orszachkeh, y szelzkeh Ceztah, gde Prah, niti na blizom pri Ciglenicah, y Vapnenicah, gde Dim na Litzje prileplyavasze, nego na proztomu viszokomu Meztu priszadjene biti. Vszaki hisni Gozpodar moralbi nekuliko vu szvojemu hisnomu Vertu, nekuliko pak okolu Szenokoshe, gde zbog drugoga takaj Zroka haszni, Duvovine dersati, dabi vszaki Chasz Litzja imati mogel.

Kak Zemlya pripravlyasze?

Dojduche Morveh Ztanye z-ovem Nachinom vredilosze bude: Pol Leta predi, kak priszaditisze imaju, tuliko Jamic, kuliko Mladic za Priszadenye imash, 3. Kloftra jednu od' druge na daleko, vszaku konchemar 4. Cepelishе shiroku, y $2\frac{1}{2}$ Cepelisha gluboku zkopaj. Zkopana zgornya, y zpodnya Zemlya najsze polosи na dva razluchna Kupa, za tem zgornyu, kakti plodneshu po Korenyu zeszipli, y tak vsze zkup na Szuncu y Zraku prozto oztavi.

Kada, y kak Morve na odpertomu Mezту priszadyujusze?

Vreme, y Nachin za Priszadenye ravno tak obdersavatisze imaju, kak vu §. 9. navuchano bilo je; liztor, kajti Korenye vszigdar vrasujesze, moraju takajone 3. 4. koje najbolyshe zrasleszu, Szversi zpodobno do 2. ili 5. y 6. Pupkov priszechisze; menyshe pak, y vszekulike, koje vu Korunu razteju, tija pri Zteblu odszechisze.

Kak Morve vu proztomu Meztu dersiusze?

Nikomu nevalya veruvati, da doszhdob vsza vre vchinyenaszu, y da Drevje szamo szebi tak vre oztavlyeno biti more. Kajti josche zverhu toga potrebno bude nye vszakoga Leta obhajati, od nevalyaneh, guzteh, vu iztu Korunu, ili zraven vu Viszinu raztecheh Szversih ochischavati, y vszigdar na nye paziti tak, da Koruna nigdar vech vu Shirinu (koja vendar prek 2. Kloftra nema biti) kak vu viszinu nerazte. Zvan toga josche ovde opominam, da pri Obresuvanyu, y Kleshtrenyu Szversih Pazlivozt imatisze, ter izti Poszel zvuchenomu vre Chloveku zaufatisze mora.

Kak poztaneju Morve po Vceplenyu plemeniteshe?

Dohaja vre Doba nekoje zmed velikek Morvek po Vceplenyu plemeniteshe vchiniti: Cheterto, ali peto Leto potlam nyihovoga vu odperto mezto Priszadenya najszegurneshe more Vcepleny prichetisze, y to biva, kada-

sze ili izraven vu *Dreva Koru*, ali vu izti *Cep* zatekne. Preobilno bi bilo ovde od Vcepljenja navuchati, pokedob takovo vszakomu Polyodelcu, koji konchemar nekuliko szadnoga *Drevja* ima, dobro znano je.

18.

Kak Morve vu sivi Plot, y Shpalere vreditische imaju?

Akobi gdo sešel Morve vu sivi Plot, y Shpalere vrediti, takov Ztebla, iliti Mladice iz Szemena razteche ne vu drevnu Shkolu, nego izraven na ono Mezto najpriszadi, gde vre za vszigdar oztati imaju. Pol Leta pred Priszadenyem moraju odluchene na to Brazde preorjane biti; Vu ove 2. Cepelisha jednu od druge na daleko Mladice zaszadi; puztije tak vu Miru razteti, doklam 6. ili 7. Cepelishev viszoke nebudu, za tem toga Verhunce obkleshtri, y ne szamo zgora, nego okolu takaj vszigdar z-vertarzkemi Shkarjami obszekavaj. Plotne Morve szversje vu tomu vech haszni, da navadno predi zlizta, kak druga oszebna viszoka Dreva, y da pokrivena od protulet-noga Mraza zachuvatisze moreju.

Kakovem Betegom Morve podverseneszu?

Podverseneszu Morve takovem Betegom. zbog kojeh navadno izti Polyodelec Krivec je. Drevo obetesa, ako vu prizpodobnomu Meztu, y Zemlye ne zaszadyeno; ako dozta Proztoru nema, daje ne szamo po Korune, nego po celomu takaj Zteblu Szunce ogrejati, y Zrak prevetreti more; ako nepazljivo obresujesze, y nemirno vszakoga Leta, ili takaj izto Letno doba Litztje odtergavasze.

Jedno zmed navadneshega Zla je *Meh*, koji vu zapertomu, smehkomu Zraku, gde prevetriti nemore, obchenzki razte. Najsze Meh ztupem Koszerom zeztruse, zteblo pak, y Szversje guztokrat z-frishkum Vodum zpira.

Obchenzki Betegi, y Nachini takove vrachiti jeszu izraven jednaki pri Morvah, kak y pri oztalomu szadnomu Drevju.

DRUGO ODDELENYE.

I. Od szvilneh Kukcev Hranyenya.

20.

*Koje Mezto prilichno je za szvilneh Kukcev
Hranyenye ?*

Pred vszemszega mora vszaki, koji Szvilu zadobiti seli, za prilichno Hranyenye, y Dvorjenye szvilneh Kukcev Mezto terszitisze. Takovo je chizta, szuha, szuprot szunchenomou Izhodu obernyene z-Tablami Obloke imajucha, od velike Halabuchnozti, y Szmradyivozti dalko lesecha, od Shtakorov, Mishev, Mravlyincev, perjate Sivine, a obchenzki od Ptice prozta, z-Pechjum providenya, tér akobi moguche bilo, vu gornyemu Ztanyu napravlyena Hisica; vu kojoi dotmar, doklamsze najmre Kukci dersiju, da pache josche y potlam, doklam dobro nezvetrisze, ztanuvati nikak ne dobro; kajti Szlapovi lyucki Kukcem, a Kukcev Szlapovi, y Lajno josche gorshe Zdravju lyuckomu shkodiju.

Kak Meszto vreditisze ima?

Gde malo Kukcev odhranyujesze, onde najsze po hisnom 'z-Mehom pokrivenom Podu plaziti puztiju. Vredni vendar hisni Gozpodar terszitisze ima, da najmenyshe takaj Mezto na Haszen oberne, y kaj vech moguchno je, Kukcev odhrani. Zbog chesza delati je navadno iz chetiri 6. Cepelishav vizokeh izraven gore izpravlyeneh prek zpetch Letvah jednu, ali vishe 3. Cepelisha shiroke, y poleg Hisice Proztorra duge Zgrade, koje po 6. jeden Cepelish na dalko razredyeneh Tablah vu tuliko Podov razdelijusze. Table iz Terzkovine zkup zvezane zgotavlyajusze, koje iztem Zgradam smehke nesz, a za Kukcev Posztelyu kruto dobreszu, kajtije takaj zpoda Zrak prevetriti more. Table imaju tak poztavlyene biti, da zdigavati mogusze; zbog chesza liztor na dreveneh Klinech vu prevertane na izpravlyenemi Letvami Luknye zateknyeneh naszlonijusze. Kada vre Kukei odhranyeniszu, onda

Zgradu mochije razlositi, y za dojudche Leto zpraviti.

22.

Kojaszu pri szvilneh Kukcev Hranyenyu, glavna Poszluwanya?

Oszebujneh glavneh Poszlov je pet, od kojeh szrečno szvilneh Kukcev Odhranenyje zpada: 1) Kukcev iz Szemenā Zlesenyje; 2) Zdersavanyje, y Vlagodnozt Topline; 3) Hranenyje; 4) Zkerblyivozt Chiztoche; 5) Za Predenyje Kukcev potrebno Pripravlanje.

Od Kukcev iz Szemena Zlesenya.

23.

Kojaszu Znamenya pravoga szvilneh Kukcev Szemena?

Vszekuliko pri Szvile Zadblyenu ztoji vu pravomu, frishkomu, y iz dobre Kukcev Fele doblyenomu Szemenu (tak Jaicheca imenujusze) kojega vendar Znamenya kruto dvojnaszu. Opchenzki dersimo ono szeme pravo, koje 1) modropepelnazto je; 2) ako zmed Nokteh zdruzgano biztroga,

szvetloga, melyivoga, ne jako tekuchega Szoka puscha; 3) ako vszekuliko vu Vinu na dno padne; zgora plavajuche Zernye je prazno, y morasze odhititi.

Morali od drugod Szeme prezkerbetisze?

Jeli vre jedenkrat vu Orszagu iz Shpanyolzkoga, ili Talianzkoga, Piemontezkoga, Szicilianzkoga y t. d. Szemena najpredi zadoblyena Kukcev Fela vpitomlyena, teda ne potrebno tugega Szemena prezkerblyavati; kajti za nashe Kotare jedenkrat vre navadno, y po vrednomu Szvile Delavcu za lehku Cenu kuplyeno Szeme vnogo bolyshe je, kak tuge drago kupuvano.

24.

Koje Doba Kukci iz Szemena zlegavati morajusze?

Kukcev Zlesenyu iz Szemena je liztor zpodobno Doba nekuliko Dnevov keszneshe, kak Morve Litztje razviatisze prichne, koje opchenzki vu nasheh Orszageh Meszeca Filipovschaka prihaja. Nekuliko Dnevov kesz-

neshe velim; ar drugach Kukci raneshe, kak Liztje raszli, anda takaj prez Hrane oztalibi. Koji zvan oszeb-noga Morve Drevja takaj Spalierzka ima more nekuliko Dnevov predi pri-cheti, kajti na oveh raneshe, kak na oneh Liztje razte.

Zakaj shkodlyivo je Zlesenye odlachiti?

Vu oztalomu vszigdar je shkodlyivo potlam 10ga Filipovschaga Zlesenye odvlachiti; kajti 1) Kukci moralibi do Polovice Jakopovschaka hranitisze, kada vre drugi polyzki poszel prihaja; 2) kajtibi zadnyi, y najpogibelneshi Kukcev Sivlenya Chasz nadozpel izraven vu najtopleshe letne Dneve, koja Toplina nyim kruto pogibelna je; 3) kajtibi Liztje ravno vu verlo pogibelno Morvam doba, kada drugikrat Szok teraju, odtergavatisze moralo.

Kak Szeme chez Zimu chuvatisze ima?

Szeme najsze chuva prek Zime tija do Zlesenya vu Shkatulicah, ali plehnateh Pikszleh vu hladnoj, nekurenoj, szuhaj, y od Mishev proztoj Hisice.

Kaj delatisze ima pri Zlesenyu?

Kada Zlesenya Chasz dojde, teda vagni 1. 2. ili vech Lotov Szemena, kak najmre Hisice Proztor, y Zgrade Prilichnozt, najpredi pak Vnosina za Kukcev Hranenye odredyeneh Morveh menye, ili vishe Kukcev odhraniti dopuscha; za tem deni plitvo, y na Redkom vu chiztu Truglicu, ili Shkatulu, koju ili obesziti, ili na najzgornyu Zgrade Tablu polositi valya; najsze Hisica pervi Den tak vlagodno zakuri, da Toplina Hisice naravzku Zraka Vlagodnozt liztor malo nadjachi, druge Dneve potrebno bude Toplinu primerno povekshati, doklam Jaicheca bledobelkazta poztajati, y taki chez malo Kukcheci pokasuvatisze neprichnu.

Kak zleseni Kukcheci na Ztanya Mezto pre-nashajusze?

Kada Kukcheci vre pokasujusze, teda Szeme, y Kukchece z-chiztem, celo prebushenem, y ravno k-Truglice prikladnem Paperom prekri, pak

zgora nekuliko frishkeh mladeh Morve Liztov posziplyi. Chez mal Chasz opazil budesh Liztje z-chernemi Sivinchi-cami pokriveno. Onda pri Dersalchicah Lizte pazlivo vzemi, y zkup z-Kukcheceh prineszi ili vu Shkatulu z-Paperom zleplyenu, ali pak izraven na Zgradje Tablu z-Paperom prekritu; na Paperu zamerkuj Den Narodynya Kukchecev, y konchemar dvakrat chez Den z-najmlajshem Liztjem hranije. To izto poszluj drugi, y tretji Den, tak vendar pazlivo: da kak razluchni Den Kukheci zlegliszusze, tak oszeb razluchni vszigdar dersani, y hranyeni budu. Szeme, iz kojega cheterti Den nikaj nezlesesze, najsze vsze odhiti, ar takovo ili je prazno, ili zadersava vu szebi keszne Kukhece, koji nigdar nevalyaju.

27.

Kaj po Zpavanyu Kukcev razmevasze?

Pri dobroj, y vnogoj Hrane Kukci verlo hitro razteju, y doklam nedozrele, nepreztance seru, liztor onda ne, kada tak rekuch zpiu. Vu Prichetku ove Knisice verlo na kratkom povedalszem, da szvilni Kukci predi, ne-

goszu zezreli, chetirikrat Kosicu szleku, to je to pervu Kosicu odhitiju, y vu novoj z-vekshem Telom pokasuju-sze; kaj izto izraven je, koje Kukcev Zpavanye imenuvati navadniszmo. Vreme med jednem, y drugim Kosice Szlechenyem je vishe, ili meny Dnevov, poleg Primernozi Topline, y Vnosine, ili Pomenkanya dobre, y krepke Hrane. Izti takaj Chasz, vu kojemu Kosicu odhitavaju, neztanovit je; za pervo opchenzki potrebuju 24 Vure, za drugo 30 za tretje 48 y tuliko takaj zkorom za chetero. Kada Kosicu szlachu, nikaj neseru, vrat produsivaju, Glavu na vsze Kraje obrachaju, na jednomu Meztu negiblyivo ztoje, nitije szmeti najmenye bantuvati.

28.

Kaj Shkodi razluchna Kukcev Ztarozt?

Akoszu Kukci zkup na jednoj Table razluchne Ztarozti, tak onda jedni zpiu, kada drugi med tem toga zkoznujuch szimo tamo plaziu, y hranitsze moraju, kaj prez Zmutnye, y Nemirnozti zpechek biti nemore. Kada pak vre prezti zapochinyaju, onda z-

tem vech josche burkajusze. Ako Chlo-
 vek hoche za Predenye zrele od ne-
 zreleh odebrati, y vu Predenya Pozte-
 lyu prenezti, kuliko Poszla, y Dela!
 Akoli pak prichaka, doklam keszni
 zezriju, tak perveshi vnogo najbolyshe
 Szvile, y vechkrat iztu Volyu prezti
 zgubiju, Skulika hkoda! Koja vu Pre-
 denya Poztelye josche vnogo veksha
 biva; Ar ako zpredeni dotmar nevze-
 mejusze, doklam keszni nedokoncha-
 ju, teda med tem toga perveshi szvoje
 Hisice pregriseju, y pohabiju; ako
 pak na ove prichakash, onda keszneh
 preja oztane nezgotovlyena, a Szvila
 vekshinum je zgublyena.

29.

Kak tomu pomochisze imu?

Navadnoj, y neogiblivoj ovoj Zlo-
 che pomochi je vekshinum tak, ako
 najmre, kak zgora §. 26. vucheno je,
 vszaki Den iz Szemena zleseni Kuk-
 checi vu razluchne, oszebne, z-la-
 ztovitem Brojem znamenuvane Fele
 razdelyeni nezmeshano hranijusze, y
 vszakoij Feli oszeb oszebni Broj prilo-
 sech vu Predenya Poztelyu razdeliju-
 sze. Zmutnye na ov Nachin kak tak

vugnutisze je mochi, ne vendar Trudnozti Kukcev Hranitelya, koji prez Pochinka nepriztance nye hrani, ne Potroshku Morvenoga Liztja, kojebi zachuvatisze bilo moglo, ne Manguvanyu, koje verlo dugo odlachisze.

30.

Kak josche szegurneshe, y bolyshe?

Vszakoj Neprilichnozti more po novomu, kojega Gozp. Josef Blaskovich znashel je, Nachinu vugnutisze. Ov Nachin na kratkom vu tomu ztoji: da on chez tri Dneve jedno za drugem zlosene Kukchece zpodobno ztare vchini; po chemu chetverto Kosice Premenivanye, Zrelozt, y Predenye od vszeh, akoprem vu razluchnomu Vremenu zleseneh Kukchecev, izto Doba biva ju, anda takaj Kukcev Hranitely vno go menye Truda ima, vsze pak Zmutnye neztaje. Jednaku Ztarozt on Kukchecem prezkerblyiva z - primernum Hranum, koju nyima perve Dneve potlam Narodyenya daje. Na ov Nachin on poszluje.

Kukcheci, koji prvi Den iz Jajec zlesejusze, dobiju vszaki Den chez tri Dneve liztor jedenkrat Hranu, cheter-ti Den dvakrat, 5ti y druge Dneve do pervoga Zpavanya vszaki Den trikrat hraniusze.

Oni, koji drugi Den zlesejusze, dobiju prvi Den 2 drugi 1 tretji 2 cherterti, y oztale Dneve 3. krat Hranu.

Zadnich oni, koji tretji Den zlesejusze, dobiju prvi Den 2. drugi, y oztale Dneve 3. krat Hranu.

Anda med tem toga, doklam tretji Den narodyeni chez dva Dni 5 krat hraniusze, pervorodyeni chez 4. Dneve, a drugorodyeni chez 3. Dneve takaj 5. krat Hranu dobivaju.

Kajti dakle kagoder primerno hraniusze, tak jednako y razteju, zbog toga pervorodyeneh Raztenye po menyoj Hrane vuztegavasze, keszneshe pak rodyeneh po oblinoj Hrane primerno poteravasze, ter vszikuliki jednaki potzaju.

II. Od Potrebne Topline.

31.

Kakova Vlagodnost Zraka Kukcem je potrebna?

Szvilni Kukci opchenzki, najmre pak vu perveh szvojega Sivlenya Dneveh do pervoga Kosice Szlechenya najmenyshu Zimu ochutiju; Hisica anda mora pri hladnomu Vremenu, ali vendar ne prekoredno zakuritisze. Poklamkak pervikrat Kosicu szleku, odmah kak vekshe razteju, menye Topline potrebuju; pak opchenzki za ono Doba pri nasz navadna Toplina nyim verlo vugodna je: Akobi vendar jeden, ali drugi Den hladen pripetilsze, teda najimsze zakurenom Hisicom pomore.

Akobi gdo na Reaumarzko Vremena Vukazalo paziti hotel, onda do pervoga Kosice Szlachenya 19ti od ovoga do chetertoga 18ti potlam toga pak 17ti Ztupaj(Grad) Topline je najhasznoviteshi; k-chemu ako liztor dobro, y dozta hraniusze, teda Kukci moglibi za 4. Tijedna odhranyeni biti.

*Jeli moguče Kukce pri vekshoj od navadne
Topline hasznovito odhraniti?*

Nemorasze vendar ovo tak razme-
ti, kak dabi szvilni Kukci nemogli
vekshe Topline preterpeti. Ar iz Zmo-
trenya vre zpoznano je, da oni pri
vnogo vekshoj Topline, od 28ga do
25ga pomenyshanoga Ztupaja kaj ber-
seshe zezreliszu. Pokehdob pak pri
povekshanoj Topline vnogo josh vishe
seru, zbog toga Kukcem vszake Vure,
da pache vszako pol Vure frishko Litz-
je davatisze ima; Takov vendar Od-
hranjenja Nachin liztor onde uzpotre-
buvatisze more, gde vnogo Lyudeh
pri tomu Poszlu dobiti je moguče.

III. Od Hranjenja Kukcev.

32.

*Kakovu Hranu Kukci vu razluchnoj Zta-
rozti potrebuju?*

Najvekshi pri tomu Poszel je pod-
puno, y vuredno Hranjenje Kukcev.
Pri chemu zpoda szledecha paziti ima-
jusze.

1) Od Narodnyenya Kukcev do pervoga Kosice Szlechenya dajimsze najmehkshe, y najtenshe Litzje; kak vendar vekshi poztaju, y takaj Litzje na Drevju vuzvnosavasze, onda vszigdar jakshe, a zadnich potlam chetertoga Kosice Szlechenya ne drugo, nego vre ztaro, tvrdo, y kakti kosnato Litzje seliu.

Kada koje Litzje davatisze ima?

2) Mlado, tenko Litzje odmah imasze davati, kajti chez malo Vreme vszehne, y szushitisze prichne. Potlam pervoga pak Kosice Szlechenya tija do Vremena Predenya najsze Kukcem, oszebujno od vceplyeneh Morveh drugo Litzje neda, kak takovo, koje presheztني Den bilo je odtergano. Kajti vendar od nevceplyene Morve odtergano Litzje zkorom zeszushisze, zbog toga ili najsze odmah razdava, ili zpoda szledechim Nachinom zpotreblyiva.

Kak dozta Litzja prezkerbeti imasze?

3) Debeloga, ztaroga Litzja more za vishe Dnevov obilno prezkerbetisze. Dasze ono dobro zachuva, najsze

dene vu zemlenu Poszudu, tihom pri-
klopi, dobro prekrije, da Zrak do
nyega nedoszegne, najsze chuva vu
hladnomu, szuhomu Meztu, nigdar
vendar vu Pivnice, koja vszigdar vuh-
ka biti je navadna.

Kakovo Litztje biti mora?

4) Suto, vperlyano, prashno, z-
ledom pobijeno, razdruzgano, y mo-
kro Litztje Kukcem chemerno je. Ne-
masze anda nigdar zjutra Litztje odter-
gavati, doklam josche roszno je. Ako-
sze Desgya boish, onda surisze kaj
najmoguchneshe dozta Litztja prezker-
beti. Akoje pak Szila vu desgyeno do-
ba Litztje tergati, ondaje na zrachnomu
Padlashu preztri po Vilahnu, vechkrat
premeshaj, y za tem, kadasze vre
chizto zeszushi, Kukcem podaj. Ravno
tak potrebno bude z-prashnem takaj
Litzjem baratati, aliye predi izoprati
valya. Pri iztoj Prilike vszekulike
opominam, da nikaj od Litztja vu Hi-
sicach, gde ztanuju, niti Dnevom, ni-
ti Nochjum nedersiju, kajti szmertnu
Duhu izlaplivaju. Kaj takaj od oztaleh
Zaszadov opchenzki, y od vszake Sza-
da, Korenya, y Cvetja Fela razmevasze.

Kulikokrat chez Den Kukci hranitisze imaju?

5) Nikaj hasznoviteshe nebi bilo, kak dabisze vszigdar liztor tuliko Litzja Kukcem davalo, kuliko chez mali Chasz potroshiti mogu, ter dabisze vszakikrat ponavlyalo, kak z-pervem Obrokom gotoviszu. Ovak pri dobroj Volyi zdersavalibisze, y verlo hitro raszli; vnogo Litzja moglobisze prigozpodariti, nitibi Chlovek pritrucan bil tulikokrat Poztelyu Kukcev chiztiti. Takov vendar Poszel potrebuje vech Lyudih, kak navadno dobitisze mogu. Zadozta bude, ako Kukci od Narodnyya do pervoga Kosice Szlechenya vszaki Den dvakrat, od ovoga do drugoga, y tretjega Kosice Szlechenya trikrat, od tretjega do chetertoga Kosice Szlechenya Kukci nenaszitliviszu, y potroshiju do szvojega Predenya vech, kak celoga Sivlenya presheznoga potrebuvaliszu. Oni seliu 6. 7. 8. krat, da pache, ako moguche je, vszake druge Vure frishku Hranu, koja nyim neszmesze vtergavati, kajti od ovoga Chasza oszebujno Vuosina, y Dobrota Szvile zpada.

6) Pervi Den potlam vszakoga Kosice Szlechenya, kajtiszu Kukci josche gingavi, najsze menye hraniju. Pohkehdob vendar nikak vchinitisze nemore, dabi vszikuliki vu jednomu Chaszu Kosice szlekli, zbog toga vszi, koji na' jednoj Tabli zkup lesiju, nemaju nikaj hranitisze, doklam zadnyi szvoje Kosice neszleku.

Kak Morve chuvatisze imaju?

7) Litztje tak zkerblivo tergatisze ima, da Morvam neshkodi. Zbog toga 1) Najsze nigdar Drevo zevszemszega neopuzti; ar to tuliko bi bilo, kak nye najoszebujnesheh Hrane Kotrigov opleniti. 2) Vszako Drevo morasze drugo Leto odpochivati, da novu Krepozit zadobi. 3) Najpredi z-najmlajshega Drevja, za tem, kada Kukci vekshi poztanu, ztareshhega Litztje valya odtergavati. 4) Hasznovito bi bilo, dabi predi, kak odtergnesze, vszaki Litzt oszeb pregledan, y za Dersalcheke odtergan biti mogel; kajti vendar to onde, gde nekaj obilneshe Kukcev hranisze, moguche ne, anda konchemar pazitisze ima, da niti Litztje razdrapano, ili zdruzgano bude. 5)

Liztja Terganye najsze, zvan vu velikoj Szile, takovem Lyudem nedopu-
scha, koji od szvilnoga Dela, y Po-
szluyanya nikaj nerazmeju, nigdar pak
Deci, koja, zvan da dobro od zle-
chezotoga Liztja razluchiti neznaju, izti
josche Sivot szvoj vu Pogibel poztav-
lyaju.

*Kak liztor pri Morveh sivomu Plotu, y
Spaleru Kukci odhranitsze mogu?*

Perzianec, iliti Bohar puscha szvo-
je Morve liztor za Chloveka Viszinu
zrazteti, zato pak 4. 5. Let dozta je.
Potlam toga odtergava nyihove Ver-
hunce, y Szversi, terje Kukcem da,
kak nekuliko jakshi poztanu, pomalo
cele Szversi nyim polagajuch. To Kuk-
ci vsze do Dersalkov poseru, zvan da-
bi kaj najmenye Liztja zginulo. Kak
vszaki Den frishko Szversje polosi,
tak Kukec odmah szvojvolyno gore
plazi zpodnye prezliztne Szversi ozta-
nu kakti Gatre, chez koje vsza Nechiz-
tocha prepadne tak, da Kukci prez
vszakoga Truda vszigdar chizti zdersa-
vajasze. Szversi dotmar polagajusze,
doklam Kukci prezti neprichnu, kche-
mu josche prilichni Kotacheci vszigde
na kupne Szversi nateknejusze.

IV. Od Zkerblyivozti za Chiztochu.

33.

Zakaj Kukcev Poztelya ochischavatisze ima?

Kukcev Nesznasnozt, y popadano nepotrosheno Liztje napuniju Poztelyu z-Gnojem, koji chez malo Vreme vusgan zegnije, Hisica vonyati prichne, y hman nezdravi Zrak poradya. Vszi kak anda potrebno je Kukcev Poztelyu vechkrat ochiztiti, y z-drugom chiztom premeniti. Nigdar vendar ravno on chasz, kada Kukci opchenzki zpiju to delatisze nemora.

Kulikokrat Poztelya Kukcev chiztitisze ima?

Od Narodyenya Kukcev, kajtisu josche mali, y malo Liztja potrebuju, do pervoga Kosice Szlechenya, ne potrebno Poztelyu vishe, kak dvakrat chiztiti; y ravno tulikokrat do drugoga Kosice Szlechenya; potlam toga do tretjega trikrat, y zopet tulikokrat do chetertoga; od chetertoga pak tija do Predenya vszaki drugi Den, da pache

josche vishekrat, akobisze bojati, da popadano Litzje zkishava. Pri vsakomu Ochischavanyu vekshi Proztor Kukcem oztaviti potrebno bude, dasze poleg szvojega Raztenya prilichno razshiravati mogu. Opchenzki neszmejusze nigdar drugach chiztiti, nego potlam jedne Vure, kadaszu frishko Litzje dobili, kajti na tesche Prenashanye podneti nemogu.

13.

Kak ochischavajusze?

Ochischavanye z-ovem Nachinom biva: Vu Vreme navadnoga Hrane-nya podaj Kukcem frishko Litzje, da na nye plaziti moreju. Kada vre Litzje Kukcev puno je, teda vzemi Liztek po Liztek za Dersalke, y na pripravlye-
nu Tablu, zvan dasze Kukcev dotek-
nesh, preneszi. Ztara Poztelya zopet Z-frishkem Litzjem najsze posziplje, da y druge Kukce na izti Nachin pre-
neztzi moresh. Potlam toga Tablu Zgrad-
je dole vzemi, ochiztiju, y za drugi-
krat zachuvaj, na nye mezto pak frish-
ku Tablu polosi.

Kakova Zkerb za Chiztochu Zraka imatisze mora?

Zraka Chiztocha jedno zmed najpervesheh Dugavany je, kajti od nye Kukcev Zdravje zpada. Nigdor naj neveruje, da po tuliko Kukcev Zlapyenyu, y Gniloche Nesznasnozti vonyazti Zrak z-Serjavkum, ili z-Plamenom popravitisze more; ar po obedvojemu Zrak josche vnogo hudeshi, y ne szamo Lyudem, nego Sivinam takaj szmertno pogibelni poztaje. O dabi potlam tulikeh turobneh Pripecheny teda negdar Lyudi vre ztegnulisze, y zgolum Serjavkum, to je to sivem Vuglenyem Hise nekurili; pokehdob to ravno tuliko je, kuliko hotonce vu szmertnu Pogibel szebe ztavlyati. Kadenye vonyaztu Duhu za mali Chasz vtishuje, ali poleg toga z-novemi Delih zpunyava, odkud liztor Zrak josche shkodliveshi biva.

Z - kakovem Nachinom Zrak ochischavasze?

Jedni liztor szegurni Nachin Zraka ochischavati je, ako z-frishkem vu Hisu tpuschenem drugem Zrakom ponavlasze. Do drugoga Kosice Szlechenya, doklamszu najmre Kukcheci josche mali, dozta bude, ako Obloki, y Vrata dvakrat odpirajusze. Kada vendar Kukci vre razteju, oszebujno pak potlam chetertoga Kosice Szlechenya, potrebno bude vishekrat prevetreti, kaj zamuditi nevalya, akoprem zvanzki Zrak hladen bi bil, y Kukci nekaj pri tomu terpeti bi morali, kojem lahko po tihomu Kurenyu pomochi je. Pri hladnomu Zraku najsze Obloki, y Vrata vishekrat chez Den zamalo odpru bolyshe, kak jedenkrat zadugo. Vuhki Zrak je Kukcem skodliveshi od hladnoga.

V. Od potrebnoga za Kukcev Predenye Pripravlyanya.

37.

Kakovo Szversje dobro je za Predenya Kolibice?

Kakje vre cheterto Kosice Szlechenye dokonchano, terszitisze je potrebno prilichne za Predenye Kolibice, iliti Poztelye prepravlyati, vu kojeh odmah zreli Kukci szvoje Hisice prilichno prezti mogu. Zbog chesza mora napred vre, y to odmah vu Pritchtku Protuletja, ili josche bolyshe pred Zimum szvakojacko Szversje prepravitisze, da chizto szuho, prez Litzja, Mokroche, y prez vszake Vonylivozti bude. Szversje, na kojemu vre Kukci preliszu, zbog Vonyoche, y na nyem viszucheh szvilneh Dlak nigdar vre za taj Poszel potrebuvisze nemore. Szversja Fela poleg Volye zbirasze, more biti od Jabuk, Hrushek, Morveh, Terszja y t. z.

Kak Kolibice za Predenye zgotavlyajusze?

Hocheshli za Predenye Kolibice pripraviti, takje delaj vu izteh Zgradje Razdelkih, y to na ov Nachin: Szversje tak odszeci, da bude nekuliko Palcev duse, kak Viszina jednoga Razdelka vu Zgradji; kakti Metle vu Razdelek izraven poredko gore izpravije, y kajtisu izte Szversi od Razdelka Viszine duse, odzgora polehko zvini, da vu Okrug dojdu, poleg pervoga deni drugoga Zavezka, y tak dilyem, doklam vu jednomu Razdelku celi Red poprek nezpunisze. Drugi Red z-pervem jednako tekuchi jeden Cepelish po dale nachini, pak zvini zgornye Szversi naprot pervomu Redu tak, da zkup celoga Kolobara vchiniju. Takove Felle Kolibic za Predenye vishe, ili menye zgotavlyasze, kak najmre vishe, ili menye Kukcev imash, koji vu iztomu Szversju prèzti moraju.

39.

Kak Poztelya za Predenye?

Dvoiti ne, da Kolibice pri tomu verlo dobre jeszu; ali vendar nyihovo

Zgotavlyanye je trudno, y ako vu iztoj Kukcev Poztelyi biva, tak moraju oni bantuvani biti; ako pak oszeb nachinyajusze, teda y Proztora, y Potroshka josche tuliko potrebno je. Gozp. Josef Blaskovich zgotavlya Poztelyu prez velikoga Truda iz Szversja, gde Kukci ravno tak dobro, kakti y vu Kolibicah predeju, to je to zaviusze. Poztelya more ili na nekuliko zverhu Poda nadignyeneh Dezkah, ili na iztomu golomu Podu nachinitisze. Znanye vu tomu ztoji, da Poztelya, ili Pod z-tuliko ne izraven gore zdignyeneh, niti vendar lesech, nego na Peldu verhuncaztoga Kuta poloseneh Szversih na redkom pokriesze, kuliko potrebno je za vsze Kukce prilichno vnuter zpraviti.

40.

Kak poznajesze, daszu Kukci za Predenye zreli?

Daszu vre Kkuki za Predenye, ili Zavianye zreli, najbolyshe poznajesze po tomu: da zreli, akoprem malo pred tem toga nenaszitlivi biliszu, niti Liztja vre nedoteknusze, kruto nemirni poztaju, Glavu zdignyenu dersiju, y

nyu szimo tamo obrachaju, kakti dabi za szvoje zadnje Premenyenye prilichna Mezta izkati hoteli; dobiju takaj mehkshe Telo, y do pol Terbuha szvetliszu.

41.

Kak vu Predenya Mezto prenashajusze?

Akobi josche morebiti med zrelemi vnogi zmeshani bili, kojibi serali, onda vsze zkup z-Liztjem posziplyi, y one koji na Liztje plaze, od drugeh razdeli. Zrele na chizti Tanyir pazlyivo poberi, vu Predenya Poztelyu preneszi, med Szversje razredi, celu Poztelyu z-chiztum Plahtum prekri, ter tak vsze zkup chez 6. 7. Dnevov vu Miru puzti. Med tem toga liztor imasze Hranitely za to zkerbiti, da vszigdar chiztoga novoga Zraka vu Hisicu puscha. Potlam povedanoga Vremena Vilahen odkri, da novo nachinyene Hisice od Mokroche prevetrene zeszushitisze mogu, za tem josche dva Dneva prichakaj, gde zadnich Szada szvojega Truda Chlovek pobirati more. Predi Hisice odtergavati, bilo bi vszigdar pogibelno, kajti vu szvojemu Delu zbantuvani Kukci takovo zev-

szemszega zapuztili bi. Opchenzki zpredene Hisice ne dobro pred 8. Dnevom odtergavati. Najszegurneshe Znamenye, daje zpredeno vre zrelo, onda bude, kada takovo kruto malo ztresheno zvenchi.

42.

Kada zpredeno iz Poztelye zemlyesze?

Kak vre Hisice (drugach Kokone, iliti Galete imenujusze) iz Poztelye vzete jeszu, razdelije poleg laztovite Dobrote vu vishe Feleh, y odmah prodaj, predi najmre, nego vu szvojoj Hisici lesechi Metepuly pregrizesze, kaj potlam 8. Dnevov pripechatisze navadno je.

43.

Kak Metepulyi vmoritisze moreju?

Ako Galete odmah ili szam Chlovek zviati, ili prodati nemore, teda Sivinchice vu szvojech Hisicah zaperte moraju vmoritisze. K-tomu dva Nachina navadnaszu: ili najmre po vrole Vode Szlapu, ili po pechnoj Topline. Zadnyi Nachin je opchenzki. Poklamkak Pech zakurena je, y od vszega Vuglenya, y Pepela chizto zmetena, on-

a z-zaceplyenom Palicum papira vu echi dersi, koji akosze nikaj nepripa-, y garav nepoztane, ali ako moresh olu Ruku, zvan date pali, vu nyoj ersati, teda je konchemar Znamenye, a Toplina ne prekoredna. Za tem oga vu Kosharicah, ili na Dezkah ne ebelo naterpane Galete vu Pech vri-i, najsze tak chez jednu Vuru, ili luse vnutri peku, dotmar najmre, doklam chez pechno Zjatlo nikaj vre humeti nepochujesh.

12.

Kaj z-nyimi josche delasze?

Kakje iz Pechi znemesh, zavi nye vu topli Pokrovec, y tak chez dve Vure oztavi, da nekuliko morebiti josche nevmorjeni Metepulyi zadushijusze, nekuliko Szvila, koja chverzta poztalaje, zopet zmeksha. Za tem toga odkrije, vu Kosharicah oztavi dotmar, doklam tak nezeszushijusze, daje prez Pogibelyi potrebuвати moresh; potlam zesziplyije po chiztomu od Mischev, y vszakojachke Nesznage proztomu Podu na vishe razlucheneh. ali ne viszoke Kupe razdelyeneh Redkov,

doklam chizto celo zeszushijusze; zadnich ochiztije od cundrave Szvile.

45.

Iztinzki seleti bi bilo, da Polyodelec szam szvoje Galete zviati, y liztor ili chiztu Szvilu izraven na Szejem donezti, ili na to odredyenomu Kupcu prodati bi mogel. Doklam vendar opchenzki zato naredisze, najszegurneshe vchini, ako szvoje Galete, kakje izpredene iz Poztelye van vzeme, kaj berse proda, niti z-Pogibelnim Metepulyev Vmarjanyem zabavlyasze?

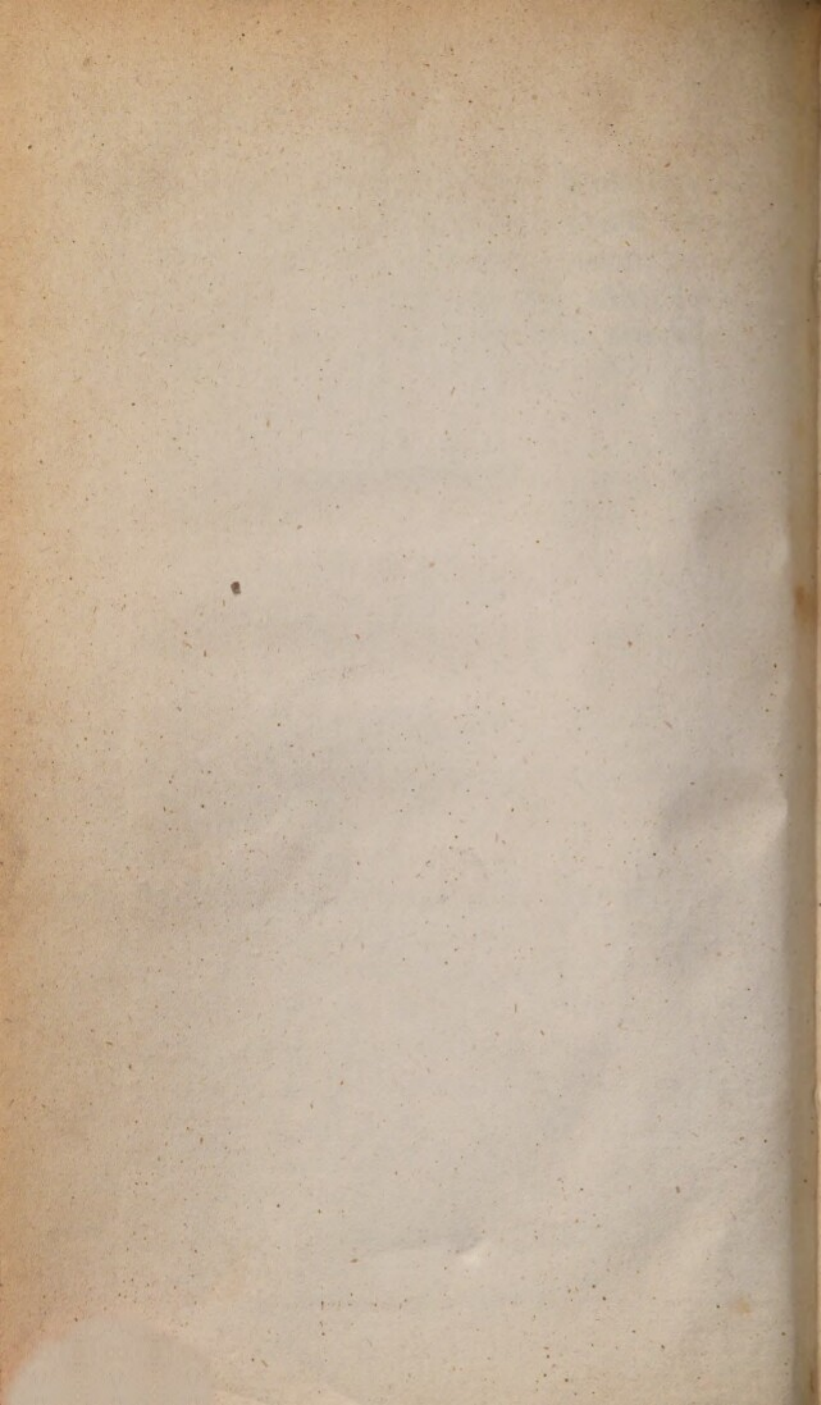
46.

Kak z-betesnemi Metepulyih buratati imasze?

Szvilni Kukci vnogem Betegom podlosniszu. Ako pak iz dobroga Szemena Kukci zleseniszu, pri narednoj Topline odhranijusze, na chiztomu, vishekrat ponovlyenomu Zraku zdersijusze, tak nikaj, ali konchemar kruto malo betesneh imal budesh. Ako vendar nekoji betesni bi bili, onda na kojegoder Vrachtvo niti pomiszleti haszne ne, nego naj takovi od zdraveh odmah oddelijusze. Oszebujni Betegi jeszu: 1) Zlatenica, dobiju Otok, y

sutu Boju. 2) Szuhi Beteg, Kukci szu-
shijusze, poztanu tverdi, y kakti vap-
no beli. 3) Omilyavica; poztanu ten-
ki, vuzki, y dugi, pak menyshi, kak
drugi, oztanu. 4) Grisavica etc. etc.

zu
ap-
en-
tak
etc.

Österreichische Nationalbibliothek

